

VAGABOND

DIN VENN I VERDEN! #7.2018 Pris kr 129 25. årgang vagabond.no

Nomadeliv Mongolia

24 TIMER
I PALMA
DE MALLORCA

Helsinki

Design for by
og folk

Redaksjonens favoritter:
Estland, Nord-Ossetia
og Australia

DETROIT

Røff, upolert og klar
for en ny vår

Jamaica

Tropiske eventyr

Høsthelg

Tbilisi · Tirana · Tel Aviv · Thessaloniki · Trieste

JULIE LUNEBORG
SJEFREDAKTØR/
ANSVARLIG UTGIVER
julie@vagabond.no
976 60 902

HELGE BAARDSETH
REDAKTØR
helge@vagabond.no
922 48 443

**EILERT LARSTORP
PAULSEN**
REISEEKSPERT
eilert@vagabond.no
926 97 726

OLE PEDER JUVE
ART DIRECTOR
juve@vagabond.no
91 91 20 20

ALF BERG
SKRIBENT
alf@vagabond.no

ROSE KOROL
SKRIBENT
rose@vagabond.no

SOFI LUNDIN
FOTOJOURNALIST
sofi@vagabond.no

VAGABOND FORLAG AS, MØLLERGATA 34 B, 0174 OSLO
KUNDESERVICE: 67 21 79 74 REDAKSJONEN: 23 23 05 50
POST@VAGABOND.NO, VAGABOND.NO

SKRIBENTER OG FOTOGRAFER: ANINE KNUDSEN, PERINILLA SØHOLM, JEFF PARKS OG
GEIR KAMSVÅG BILDEBYRÅER: SHUTTERSTOCK, GETTY IMAGES KART: THOMAS MOLÉN
KORREKTUR: ELI HAGELUND OKKELMO TRYKK: PRINTALL AS, TALLINN, ESTLAND
ANNONSER: 07 MEDIA / BJØRN ALVÉR -47 482 12 700 / ANNONSER@VAGABOND.NO
OMSLAGSFOTO: GETTY IMAGES / AUMPHOTOGRAPHY

VAGABOND UTGIF BÅDE I NORGE OG SVERIGE. SJEFRIDAKTØR I SVERIGE: FREDRIK BRÅNDSTRÖM

Send SMS
ABOVBI til
2131
1 år kr 389

ABONNER PÅ VAGABOND

21 nr kr 799,-
14 nr kr 599,-
7 nr kr 389,-

ABONNEMENTSERVICE

Telefon: 67 21 79 74
mellom 09.00 - 11.30 og 12.30 - 15.00
E-post: kundeservice@vagabond.no

Tilbudet gjelder nye abonnenter i Norge over 18 år. For abonnenter utenfor
Norge tilkommer portoavgift. Abonnementet gjelder fra neste nummer og
leper til oppsigelse.

USA Detroit

DETROIT ER I ferd med å reise seg fra
asken. Tomme skall av bygninger og øde
gater er fylt opp med kunst, festivaler, mikro-
bryggerier og trendy restauranter. Og en
raff, men varm vennlighet som er vanskelig
å finne maken til i andre storbyer.

» Les om Detroit på side 52

INNHOLD 0718

- 8 LEDER
- 10 REISEEKSPERTEN
- 13 VAGABONDS VERDEN
- 22 ALF I VERDEN
- 24 24 TIMER I PALMA DE MALLORCA
- 28 MONGOLIA
9 dager over slettene
- 34 5 UTRADISJONELLE WEEKENDBYER
- 52 DETROIT
The Comeback City
- 60 I ROSES NAVN
- 62 LISTEN
- 64 LESERREISE
- 67 REISEKLASSIKER
- 68 JAMAICA
Tropiske eventyr
- 80 HELSINKI
Designet liten storby
- 88 SOFI SKRIVER HJEM
- 90 FILM OG BOKER
- 93 REISESTÆSJ
- 94 VÅRE FAVORITTER
Estland, Nord-Ossetia og Australia
- 96 HELGELÆSNING

VAGABOND ER LENSERTALLSAMLE AV KANTAR TNS OG OPPLAGS-
KONTROLLERT AV NORSK OPPLAGSKONTROLL. VAGABOND ER
MEDLEM AV MEDIEREDIGERENS LANDSFØRENING, MBL.

MBL 100 840 001 2100 NORSK
OPPLAGSKONTROLL AS

USA

DETROIT

– The Comeback City

Det finnes fremdeles utallige forlatte bygninger i Detroit, for de som er fascinert av det som kalles «urban barn». Det er strengt tatt ulovlig å gå inn i de fleste bygningene, men blant annet den gamle bilfabrikken Packard Plant har omvisninger for \$40.

The David Stott Building fra 1929 er en av Detroit's mange art deco-skraperere.

Detroit har i flere tiår vært glemt og forlatt, men blir nå omtalt som et av USAs heteste reisemål. Reiser du hit, vil du se en by i total transformasjon, og kontrastene er sterke. I løpet av et par kvartaler kan du oppleve den nedslitte, røffe delen av byen som byr på både frykt og fascinasjon, pluss de skinnende nye nabolagene der oppryddingen skjer i rykende fart. Du får en smak av dystopi og utopi på samme dag, i samme minutt, om du vil.

ANINE KNUDSEN

Downtown Detroit sett fra en forlatt bilfabrikk.

HVOR SKAL DU, og hva er formålet med besøket? spør en sovning grensevakt på flyplassen i New York.

– Detroit. Nytelse og moro, svarer jeg. Det er tydelig at dette ikke er en kombinasjon av ord han hører ofte. Han lofter det ene øyenbrynet og studerer meg med et tvilende, om ikke litt hånlige, blikk.

– Jaha? Og hva vet du om Detroit? At den er en av USAs farligste byer? At det er bydeler du aldri må finne på å sette en fot innenfor? Kjenner du noen i Detroit som kan ta vare på deg? spør han med hard stemme.

En spokelsesby forlatt av over halvparten av befolkningen, der kriminaliteten herjer fordi byen ikke har penger nok til politi, med et samfunn splittet av rasekrig. Dette bildet stemmer ikke helt lenger.

Hva vet du om Detroit, frister det å spørre, men jeg svarer i stedet høflig at joda, det har jeg hørt, og nei, jeg kjenner ingen der, men det skal nok gå bra. Han rister oppgitt på hodet, stempler passet og vifter meg bort med et ansiktsuttrykk som sier jaja, lykke til, da.

NOK ET BEVIS på at Detroit blant folk flest fremdeles er kjent for ran på åpen gate på høyllys dag, tomme skyskraperne med knuste vinduer i sentrum og forfalne hus i hager overgrodd av ugress. En spokelsesby forlatt av over halvparten av

befolkningen, der kriminaliteten herjer fordi byen ikke har penger nok til politi, med et samfunn splittet av rasekrig. Dette bildet stemmer ikke helt lenger, Detroit's dårlige rykte er passé. Nå blir byen kalt *The Comeback City*, Lonely Planet har den som nummer to på sin liste over byer å besøke i 2018, og de store investorene har for alvor begynt å la pengene strømme. Det som for minnet mest om Gotham City, er forvandlet til et trivelig bysentrum og trendy bydeler fulle av liv. Spor man noen som har opplevd byen selv, får man som oftest

høre kun lovord og kjærlighetserklæringer. Og jeg må si meg enig, det er vanskelig å ikke forelske seg i Detroit.

MOTOR CITY, BILINDUSTRIENS fødested, ble som kjent bygd for biler og bilister, og offentlig transport er praktisk talt ikke-eksisterende. Etter tips fra hostelresepsjonisten drar jeg derfor innom en av byens mange sykkelbutikker og kjøper meg en billig, brukt sykkel. Detroit er perfekt å sykle i – gatene er brede, bilene er få, og byen i seg selv er flat som en pannekake. Jeg kaster meg

Jeg kaster meg på sykkelen og trækker rundt på måfa, gjennom grønne nabolag med tydelige tegn både fra Detroit's historie som en av landets rikeste og deretter fattigste byer.

på sykkelen og trækker rundt på måfa, gjennom grønne nabolag med tydelige tegn både fra Detroit's historie som en av landets rikeste og deretter fattigste byer. Mektige hundre år gamle herskapsbusser ligger side om side, om lag halvparten i tipp topp stand, resten i totalt forfall. Jeg sykler forbi klassiske Cadillacer som tatt rett ut av *Goodfellas*, fantastisk gatekunst, vakre mursteinsbygninger, vinkende barn, en praktfull kirke der ville klatreplanter kryper inn gjennom de knuste vinduene. Solen steker, og jeg søker ly i en frodig park der jeg kommer i snakk med en

eldre afroamerikansk mann. Han forteller at akkurat her vi sitter nå, startet raseopptøyene sommeren 1967, som var et av de blodigste av USAs 159 raseopprør i det som blir kalt *The long, hot summer of 1967*.

– Jeg var bare en gutt på den tiden, men jeg husker den enorme frykten som preget byen. Gatene var som en krigssone, erindrer han.

– Mange hadde allerede forlatt byen etter bilindustriens omstrukturering og nedgang på 50-tallet, men raseopptøyene satte virkelig fart på masseutflytningen. Folk flyktet fra byen og så seg ikke tilbake.

Kunstneren Case MacLain sitt bidrag til gatekunst-
festivalen Murals in the Market i 2017.

Downtown Detroit byr på avkobling, kos og kultur.

Før nå, kanskje. Vi får se hva som skjer med Detroit. Jeg elsker uansett denne byen.

DETROIT HUSTLES HARDER, lyder et av byens motto, og den lever utvilsomt opp til det. Det kan virke som motgangen har gitt innbyggerne et ekstra gir, en robusthet og kampånd som gjaller gjennom gatene. Forlatte og forfalne bygninger har blitt gjort om til mikrobryggerier, destillerier, sykkelbutikker og gallerier. Da byens søppelomningssystem stoppet opp, lagde folk sin egen gjenvinningsstasjon. Folk byttet varer og tjenester seg imellom, og dette er fremdeles en del av samfunnet. Og stoltheten til befolkningen er til å ta og føle på. Som Eminem så fint uttrykker i sin sang *Letter To Detroit: There is a resilience that rises from somewhere deep within your streets. You can't define it, but you can feel it. You can feel it*

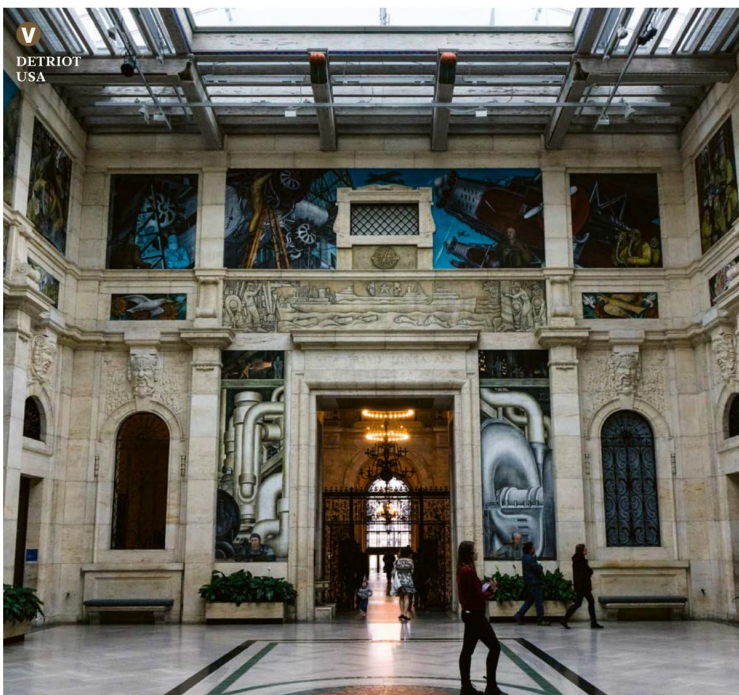
Olayami Dabs blant samlingen sin i Dabls African Bead Museum.

overflowing from the people who call you home. From people who are always proud to declare, 'I'm from Detroit'.

JEG SYKLER VIDERE, forbi et enormt mursteinsbygg med gapende hull der vinduene pleide å være. En gjeng unge, svarte menn roper: «Hey, white girl! What's up?» Jeg smiler, vinker tilbake og later som jeg hører hjemme i det slitne nabolaget. Så får jeg øye på et stort hus dekket av fargerike malerier og spillbiter som glitrer i solen. Hagen er full av intrikate installasjoner laget av gjenstander som ser ut som de er funnet på en skraphaug. På et annet hus står det *Dabls African Bead Gallery* i store bokstaver. Jeg låser fast sykkelken og går inn i huset. Der sitter en smilende Olayami Dabs mellom perlene, med foldede hender og et varmt og behagelig vesen. Han forteller rolig og engasjerende om sin oppvekst i Detroit, om sitt syn på verden vi lever i og om motivasjonen til å drive museet; at han ønsker å holde den afroamerikanske arven i live i en by der om lag 80 % av befolkningen er svart.

– Jeg har brukt hovedsakelig materialene jern, stein, tre og spill i installasjonene, sier Olayami. – Dette er materialer som ikke bare er en viktig del av afrikansk historie; de snakker til alle kulturer. Vi er alle laget av det samme, vi er alle tilkoblet hverandre, og vi kan alle leve ved siden av hverandre.

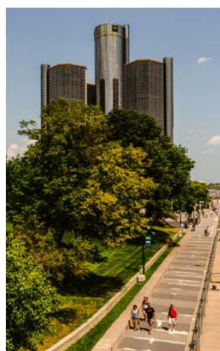
Diego Riveras berømte fresker av Detroit's bilindustri fra 1933, hos Detroit Institute of Art (DIA).

EN LANG STUND senere takker jeg for praten, kjøper med meg et knall oransje perle-ambånd og hiver meg på sykkel igjen. Varm og tørst ankommer jeg den trendy kunstnerbydelen Cass Corridor i Midtown, der gentrifisering og kapitalismen har satt sine tydelige spor. Her henger de som har råd til de stadig høyere boligprisene, og gatene er fulle av hippe restauranter og kaffebarer, gallerier, mikrobyggerier og kurose butikker. Jeg setter meg på en hyggelig uteservering med en lokal saison-øl og en porsjøn troffel-fries med rosmarin-aioli. Rundt meg sitter studenter, hipstere, turister og et gammelt ektepar, alle i tilsynelatende strålende humør. Mett i magen sykler jeg videre nedover hovedgaten Woodward Avenue mens jeg prøver å ikke sette fast hjulene i trikkeskinnene. Silhuetten av sentrum stiger opp foran meg,

Vil Detroit beholde sin varme og røffe sjel, eller vil den bli forvandlet til en generisk metropol med hypermoderne leilighetsbygg og eksklusive handle-gater?

art deco-skyskraperne står vakre og mektige mot den blå himmelen. Jeg snikler meg mellom dresskledde mennesker som haster hjem fra kontorene sine, peser forbi en kunstig strand med parasoller midt i sentrum og kjenner til slutt den kjølede brisen fra Detroitelven som skiller USA og Canada. Jeg ser ut over det glitrende vannet og kjenner at denne byen trives jeg i.

NOEN DAGER SENERE er det fullmåne, og jeg har blitt invitert til å feire den i Lincoln Street Art Park, en utendørs skulpturpark på et tidligere forlatt industriområde. Dette er ikke noe man finner i turistguider eller på Facebook, dette er et månedlig ritual som spres via jungeltelegra-fen. Området er mørkt bortsett fra et stort bål i den ene enden og en enorm kule som jevnlig skyter ut

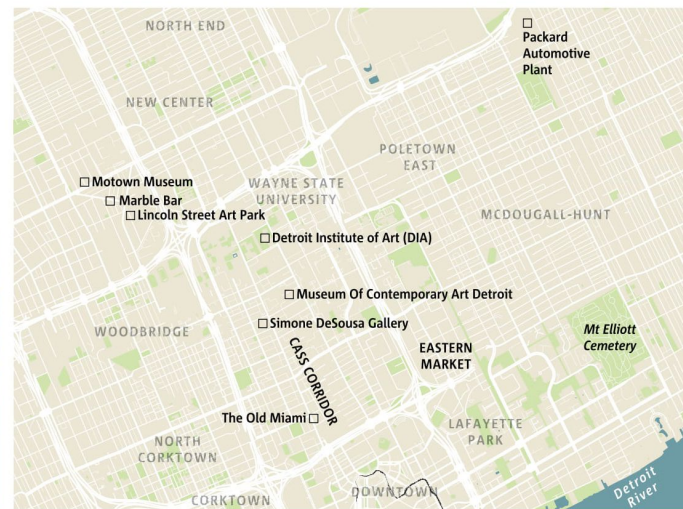

Gangveien langs Detroit Riverfront er et hyggelig sted å tilbringe solskinnsdager.

to digre flammer i den andre. Ilden lyser opp menneskene som danser til tunge technotoner under den åpne nattehimmelen. Fullmånen stiger opp bak en høyde, der grupper av unge mennesker sitter spredt på togskiner. De hopper opp og løper leende av skinnene når det en gang iblant kommer et tog rundt svingen. En gjeng med sykler som skinner i alle farger, skrenser inn på grusen, lyden av afrikanske djembe-trommer blander seg med latter og sang, smil skinner i månelys.

MANEFESTEN BLIR FOR meg et bilde på Detroit. Bortgjemt og ukjent, men velkommen for alle. Roff og uflidd, men ekte og vennlig. Kul og spennende, men upretensjos og avslappet. Et sted man finner en ny venn bak hver småstein. Og nå er tiden for å oppleve denne unike byen, mens de privateide butikken er mer synlige enn kjedene, og H&M ikke er å se. Transformasjonen og oppbyggingen skjer raskt, den er umulig å ikke legge merke til, og er både spennende og vemodig å følge. Vil Detroit beholde sin varme og røffe sjel, eller vil den bli forvandlet til en generisk metropol med hypermoderne leilighetsbygg og eksklusive handle-gater? Enn så lenge er den en storby med en landsbyfølelse, der man hilser på fremmede på gaten, blir venn med den lokale baristaen og inviteres på fest av gjengen ved nabobordet. **LI**

GUIDE DETROIT

REISEN DIT Det er enn så lenge ingen direkte rute til Detroit, men fra New York kan du fly videre med Spirit Airlines for rundt 800 kroner. Flytiden er totalt rundt ti timer, men husk å beregne god tid til å bytte flyplass i New York.

REISE RUNDT Den nye bussruten **261 Fast Michigan**, drevet av busselskapet SMART, tar deg fra flyplassen for \$2. Ellers er kollektivtrafikken i Detroit mildt sagt skuffende. Den beste måten å se byen på er å kaste seg på en sykkel eller elektrisk sparkesykkel. \$8 per dag; sparkesyklene koster \$1 for å aktivere, deretter 15 cent per minutt. Ellers er det Lyft og Uber som gjelder.

OVERNATTING BILLIG: Reiser du alene, kan **Hostel Detroit** i den hippe bydelen Corktown sørge for at du møter andre reisende. Seng i sovesal til \$30, eller et privat rom til \$70. MIDDELS: Det sjarmerende **El Moore Lodge** tilbyr bærekraftig og prisgunstig overnatting sentralt i Midtown, i en

praktfull bygning fra 1898. Steinbygget er totalrenovert og har en perfekt balanse av moderne komfort og historiske detaljer. Rom fra \$75 per natt. DYRT: Et av Detroit's mest populære hoteller, **Detroit Foundation Hotel**, ligger i en gammel brannstasjon i Downtown. Her får du luksus og komfort, i tillegg til en av byens beste restauranter, **The Apparatus Room**. Rom fra \$199 per natt.

SPEISESTEDER Detroit's kulinariske scene har utviklet seg sterkt de siste par årene. **Trinosophes** i det historiske Eastern Market er fint for brunsj. Stedet kombinerer kafé og galleri med utstillinger, messer og opptredener, og her vanker de hippeste kunstnerne i byen. Den bruker lokalbaserte råvarer og tilbyr en rekke glutenfrie og veganske alternativer. En av byens beste pizzaer får du hos **Motor City Brewing Works** i Midtown, deres steinbakte pizza med gorgonzola, pære og fiken er uimotsælig. Stedet brygger også sitt eget øl. Hvis du vil

ha en smak av gamle, klassiske Detroit på en autentisk diner, er lille, sjarmerende **Clique** i Downtown perfekt. Her får du et solid måltid til en rimelig penge, kaffekoppen blir stadig fylt opp og du spiser blant de lokale. Stam-gjestene er en salig blanding av elegante par, som tatt rett ut av en 40-tallsfilm, politibetjenter i uniform, bygningsarbeidere og hipstere. Er du glad i vegetarisk, er **Sevas** happy hour i Midtown verdt å sjekke ut. Mandag til fredag mellom 16 og 18 får du alle forretter, øl og vin til halv pris. Friterer blomkål, stekte **shishito**-paprika og **yam fries** er blant favorittene.

DRIKKESTEDER På **Detroit City Distillery** i Eastern Market produseres småskala gin, whiskey og vodka på den gammeldags måten. Her kan du kjøpe med deg en flaske hjem og smake på deres smakfulle og kreative drinker basert på eget brennevin. Stedet tilbyr også omvisninger der du kan lære om destillasjonsprosessen fra korn til glass. På **8° Plato Beer Company**

kan du ta med deg et glass av det imponerende utvalget av øl i baren og rusle rundt i utsalgsdelen av butikken. Her finner du et imponerende utvalg av øl, cider og mjød. Og du kan ikke besøke Detroit uten å dra innom **The Old Miami** i Cass Corridor. Denne brune perlen, som i 1980 ble opprettet som et samlingssted for krigsveteraner, har en stor og vakker bakhage med bål plass og karpedam. Her møtes lokalbefolkningen, kunstnere, musikere og pønkere for whiskey, øl, livemusikk og et slag biljard.

KUNST OG KULTUR Detroit's kunstscene er levende og underlig, og det er alltid noe spennende som skjer. Det prisvinnende **The Heideberg Project** har transformert et av de øffe nabola-gene på byens østkant til et utendørs galleri med eklektiske installasjoner som streker seg over flere kvartaler. Prosjektet ble startet av Tyree Guyton i 1986, og tilbyr blant annet omvisninger, foredrag og undervisningsmateriel til lokale barneskoler. Hver sep-

tember arrangeres festivalen **Murals in the Market** i vakre Eastern Market, som hyller byens fantastiske gatekunst. Du finner små gallerier åpnet av byens ildsjeler, blant annet **Simone DeSousa Gallery** i Midtown er verdt å sjekke ut. Og selvsagt de større, tyngre museene, som **Detroit Institute of Art (DIA)** med sine 66 000 verk og **Museum Of Contemporary Art Detroit (MOCAD)**, begge i Midtown.

MUSIKK OG UTELIV Visste du at Detroit er fødestedet til techno? Det er alltid god stemning på dansegulvet til **Marble Bar** i den spirende bydelen New Center, med DJ-er både ute og inne. **TV Lounge** i Midtown har som regel bra DJ-er og kule mennesker. Er du så heldig å være i Detroit mens det er fullmåne, er folkfesten i **Lincoln Street Art Park** et absolutt must. Det er alltid noe spennende som skjer, men de bra eventene i Detroit er noma-diske, så det lønner seg å spørre en lokal kjent hvor ukens beste fester er.